

ความใกล้เคียง (locality)

2209521 วากยสัมพันธ์

พลรวี ประเสริฐสม (ponrawee.pra@gmail.com)

Under CC License 3.0 (BY-NC-SA)

การเลือก (selection) เกิดระหว่างส่วน _____ (_____) กับส่วน _____ (_____) ของวลี ในทำนองเดียวกัน ส่วนพึ่งพา (dependent) อื่นๆ ของวลีคือส่วน _____ (_____) และ ส่วน _____ (_____) ที่อยู่ใกล้กับส่วน _____ (_____) เช่นเดียวกัน

เราเรียกลักษณะของภาษาที่นำสิ่งเกี่ยวข้องกัน (เช่น ส่วนหลักกับส่วนพึ่งพาแบบต่างๆ) ไว้ในตำแหน่งใกล้ๆ กันว่า **ความใกล้เคียง (locality)**

1. พิจารณาปรากฏการณ์ความสอดคล้อง (agreement) ระหว่างประธานกับกริยาภาษาอังกฤษต่อไปนี้

- (1) a. I/You/We/They walk.
- b. He/she/it walks.

นิสิตคิดว่าความสอดคล้อง (agreement) เหมือนหรือต่างกับการเลือก (selection) ในแง่ความใกล้เคียง (locality) อย่างไร

2. พิจารณาข้อมูลต่อไปนี้

- (2) a. นุกชอบกินไก่ทอด แต่นุกไม่ชอบกินอย่างอื่น
- b. ไก่ทอดนุกชอบกิน แต่อย่างอื่นนุกไม่ชอบกิน
- (3) a. นุกเป็นนิสิตที่ชอบเรียนภาษาศาสตร์ แต่นุกไม่ใช่นิสิตที่ชอบเรียนศิลปะ
- b. * ภาษาศาสตร์นุกเป็นนิสิตที่ชอบเรียน แต่ศิลปะนุกไม่ใช่นิสิตที่ชอบเรียน

การย้ายที่ (movement) แสดงลักษณะของความใกล้เคียง (locality) หรือไม่ อย่างไร

3. พิจารณาข้อมูลต่อไปนี้

- (4) a. บาร์เทนเดอร์_iตีตัวเอง_j;
- b. * บาร์เทนเดอร์_iตีตัวเอง_j;

i, j, k, \dots คือดัชนี (index) ที่ใช้บอกว่าอะไรพูดถึงสิ่งเดียวกันหรือคนละอย่างกัน เช่นใน (4a) บาร์เทนเดอร์ กับ ตัวเอง พูดถึงสิ่งเดียวกันบนโลก (คือตัวบาร์เทนเดอร์) ขณะที่ใน (4b) บาร์เทนเดอร์ กับ ตัวเอง พูดถึงคนละสิ่งกัน

ให้นิสิตตั้งสมมติฐานเกี่ยวกับคำว่า ตัวเอง ว่าคำนี้ใช้ได้หรือไม่ได้ภายใต้เงื่อนไขอะไรบ้าง

4. พิจารณาข้อมูลต่อไปนี้

- (5) * ตัวเอง_iตีบาร์เทนเดอร์_j;

สมมติฐานที่ตั้งไว้ในข้อ 3. ยังใช้ได้หรือไม่ ถ้าใช้ได้ให้อธิบายว่าทำไม ถ้าใช้ไม่ได้ให้แก้สมมติฐานใหม่และอธิบายข้อมูลข้างต้น

5. พิจารณาข้อมูลต่อไปนี้

- (6) ปี_iบอกว่าฉัน_jตีตัวเอง_i

ประโยคข้างต้นแปลกหรือไม่ และสมมติฐานที่ตั้งไว้สามารถใช้ได้หรือไม่ ถ้าใช้ไม่ได้ให้แก้สมมติฐานใหม่และอธิบายข้อมูลข้างต้น

6. พิจารณาข้อมูลต่อไปนี้

- (7) a. นุ_iบอกปี_jว่าต้นกล้า_kชมตัวเอง_i
 b. นุ_iบอกปี_jว่าต้นกล้า_kชมตัวเอง_j
 c. นุ_iบอกปี_jว่าต้นกล้า_kชมตัวเอง_k
- (8) a. นุ_iบอกปี_jว่าตัวเอง_iชมต้นกล้า_k
 b. นุ_iบอกปี_jว่าตัวเอง_jชมต้นกล้า_k
 c. นุ_iบอกปี_jว่าตัวเอง_kชมต้นกล้า_k

ประโยคข้างต้นแต่ละข้อแปลกหรือไม่ และสมมติฐานที่ตั้งไว้สามารถใช้ได้หรือไม่ ถ้าใช้ไม่ได้ให้แก้สมมติฐานใหม่และอธิบายข้อมูลข้างต้น

7. พิจารณาข้อมูลต่อไปนี้

- (9) a. ปี_iบอกว่าคุณ_jตีตัวเอง_i
 b. ปี_iบอกว่านุ_jตีตัวเอง_i

ประโยคข้างต้นแต่ละข้อแปลกหรือไม่ และสมมติฐานที่ตั้งไว้สามารถใช้ได้หรือไม่ ถ้าใช้ไม่ได้ให้แก้สมมติฐานใหม่และอธิบายข้อมูลข้างต้น

8. พิจารณาข้อมูลต่อไปนี้

- (10) a. คุณ_iบอกว่าปี_jตีตัวเอง_i
 b. คุณ_iบอกว่าฉัน_jตีตัวเอง_i
- (11) a. ปี_iบอกว่าคุณ_jตีตัวเอง_i
 b. ปี_iบอกว่าฉัน_jตีตัวเอง_i

ประโยคข้างต้นแต่ละข้อแปลกหรือไม่ และสมมติฐานที่ตั้งไว้สามารถใช้ได้หรือไม่ ถ้าใช้ไม่ได้ให้แก้สมมติฐานใหม่และอธิบายข้อมูลข้างต้น

9. พิจารณาข้อมูลต่อไปนี้

- (12) a. * บาร์เทนเดอร์_iตีเขา_i
 b. บาร์เทนเดอร์_iตีเขา_j
- (13) a. ปี_iบอกว่าบาร์เทนเดอร์_jตีเขา_i

- b. * ปี;บอกว่าบาร์เทนเดอร์_jตีเขา_j

ให้ชนิดระบุเงื่อนไขของการแจกแจง (distribution) ของสรรพนาม อย่างคำว่า เขา ใน (12), (13)

10. เราเรียกความสัมพันธ์ของการได้ดัชนีจากส่วนที่อ้างถึง (antecedent) (เช่น ระหว่าง ตัวเอง กับ บาร์เทนเดอร์ ในข้อ 4) ว่าการผูกมัด (binding) การผูกมัดแสดงลักษณะความใกล้เคียง (locality) ในภาษาไทยหรือไม่

ซีคอมมานด์ (c-command / constituent-command) คือความสัมพันธ์ทางโครงสร้าง (structural relation) ระหว่างจุดต่อ (node) ในต้นไม้โดยมีหลายนิยาม เราจะใช้นิยามต่อไปนี้ในชั้นเรียนนี้ (ตามหนังสือของ Haegeman, 1994):

จุดต่อ A ซีคอมมานด์จุดต่อ B ก็ต่อเมื่อ

- A ไม่ได้อยู่เหนือ B และ B ไม่ได้อยู่เหนือ A
- จุดต่อที่อยู่เหนือ A จุดแรกสุดที่มีทางแยก (เมื่อไล่จาก A) อยู่เหนือ B

โดยที่ A อยู่เหนือ B (A dominates B) หมายความว่า “สามารถลากเส้นจาก A ไป B โดยลากลงอย่างเดียว”

เราไม่จำเป็นต้องจำคำนิยามได้ก็ได้ เทคนิคคือถ้าอยากรู้ว่า A ซีคอมมานด์ B หรือไม่ ให้ไล่จาก A ขึ้นไปเรื่อยๆ จนถึงจุดที่ต้นไม้มีทางแยกจุดแรก และดูว่ามี B อยู่ข้างใต้จุดนั้นหรือไม่ (ไม่นับรวมทางที่เราไล่จาก A มา)

แบบฝึก หา ซี คอม มานด์: https://ocw.mit.edu/courses/24-902-language-and-its-structure-ii-syntax-fall-2015/resources/mit24_902f15_class4/ (ทำด้วยกัน)

11. นักไวยากรณ์เพิ่มพูนส่วนใหญ่เชื่อว่าทฤษฎีการผูกมัด (binding theory) มีความเป็นสากล คือใช้กับภาษาอะไรก็ได้ ให้ชนิดลองใช้สมมติฐานเกี่ยวกับการผูกมัดที่นิตตั้งไว้สำหรับภาษาไทยกับข้อมูลภาษาอังกฤษดังนี้

- (14) a. The bartender_i hit himself_{i,*j}.
 b. Himself_i hit the bartender_{*i}.
 c. B_i said I_j hit herself_{*i}.
 d. Nook_i told B_j that Tonkla_k praised himself_{*i,*j,*k}.
 e. Nook_i told B_j that himself_{*i,*j,*k} praised Tonkla.
 (15) a. The bartender_i hit him_{*i,j}.
 b. B_i said that the bartender_j hit him_{i,*j}.

สมมติฐานที่ตั้งไว้สามารถใช้ได้เลยหรือไม่ ถ้าไม่ได้ภาษาไทยกับภาษาอังกฤษมีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร

12. พิจารณาข้อมูลต่อไปนี้

- (16) a. Lauren_i said she_i wanted to go home.
 b. *Lauren_i said Lauren_i wanted to go home.

เราเรียกชื่อคน สัตว์ สิ่งของที่เป็นชื่อเฉพาะว่า **ชื่อเรียก (R-expression)**

ให้ชนิดตั้งสมมติฐานเกี่ยวกับการแจกแจง (distribution) ของชื่อเรียก ว่าปรากฏได้เมื่อใดบ้าง

13. พิจารณาสมมติฐานต่อไปนี้

- **สมมติฐานความใกล้เคียงผ่านลำดับคำ (precedence locality):** ความใกล้เคียงในวากยสัมพันธ์ภาษามนุษย์ดูจากลำดับคำอย่างเดียว
- **สมมติฐานความใกล้เคียงผ่านโครงสร้าง (structural locality):** ความใกล้เคียงในวากยสัมพันธ์ภาษามนุษย์ต้องดูผ่านความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง (ซีคอมมานด์)

(17) The man who reads Shakespeare praised himself_{i,*j}.

พิจารณาว่า *himself* ในประโยคข้างต้นสามารถอ้างถึงใครในประโยคได้บ้าง ลักษณะดังกล่าวสนับสนุนสมมติฐานข้อใด

14. พิจารณาข้อมูลภาษามาลากาซี (Malagasy) ต่อไปนี้ (Paul, 2004)

(18) Manaja tena i Sahondra
 นับถือ ตัวเอง Sahondra
 ‘Sahondra นับถือตัวเอง’

ถ้าเราคิดว่าโครงสร้างวลีในภาษามาลากาซีมีลักษณะเหมือนภาษาอังกฤษ ข้อมูลข้างต้นสนับสนุนสมมติฐานข้อใด

15. เขียนสมมติฐานเกี่ยวกับการผูกมัดที่ตั้งไว้ใหม่ โดยอ้างถึงซีคอมมานด์

16.

ทฤษฎีการผูกมัด (Binding theory)

ทฤษฎีการผูกมัดเวอร์ชันต่อไปนี้ไม่ถูกต้อง (ข้อมูลจริงซับซ้อนกว่านี้) แต่เพียงพอสำหรับวิชานี้

- **เงื่อนไข A (Condition A):** สรรพนามย้อนกลับ (เช่น *ตัวเอง, himself*) อ้างต้องถูกผูกมัดโดย NP ที่ใกล้เคียง (Reflexives must be locally bound.)
- **เงื่อนไข B (Condition B):** สรรพนามไม่ย้อนกลับต้องไม่ถูกผูกมัดโดย NP ที่ใกล้เคียง (Non-reflexive pronouns must be locally free.)
- **เงื่อนไข C (Condition C):** ชื่อเรียกต้องไม่ถูกผูกมัดโดย NP อื่นเลย (R-expressions must be free anywhere.)

โดยที่ NP₁ *ผูกมัด* (binds) NP₂ ก็ต่อเมื่อ NP₁ _____ (_____) NP₂ และมี _____ (_____) ร่วมกัน

ความแตกต่างระหว่างภาษา:

- **ภาษาอังกฤษ:**
 - เงื่อนไข A (Condition A):
 - เงื่อนไข B (Condition B):
- **ภาษาไทย:**
 - เงื่อนไข A (Condition A):
 - เงื่อนไข B (Condition B):

17. (ชวนคิด) เงื่อนไข C (Condition C) ใช้กับภาษาไทยได้หรือไม่

มโนทัศน์สำคัญ

1. ความใกล้เคียง (locality)
2. ความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง (structural relation)
3. ซีคอมมานด์ (c-command)
4. การผูกมัด (binding)
5. เงื่อนไข A, B, C (Binding Condition A, B, C)
6. ดัชนี (index)
7. การขัดขวาง (intervention)
8. สรรพนามย้อนกลับ (reflexive)
9. ชื่อเรียก (R-expression)

บรรณานุกรม

- Büring, D. (2005). *Binding theory*. Cambridge University Press.
- Haegeman, L. (1994). *Introduction to government and binding theory*. Wiley.
- Hoonchamlong, Y. (1991). *Some issues in thai anaphora: A government and binding approach*. The University of Wisconsin-Madison.
- Paul, I. (2004). Np versus dp reflexives: Evidence from malagasy. *Oceanic Linguistics*, 32–48.
- Sportiche, D., Koopman, H., & Stabler, E. (2013). *An introduction to syntactic analysis and theory*. Wiley.
<https://books.google.co.th/books?id=YYzHAAAQBAJ>